

NEPOSTOJANJE ZAKONSKOG OVLAŠĆENJA DA UPRAVNI ODBOR ZAVODA ZA ZDRAVSTVENU ZAŠTITU STUDENATA BEOGRADA DONOSI AKTE KOJIMA UREĐUJE ELEMENTE ZA OBRAČUN I ISPLATU OSNOVNE ZARADE I ZARADE PO OSNOVU RADNOG UČINKA ZAPOSLENIH U STOMATOLOŠKOJ ZDRAVSTVENOJ ZAŠTITI KOJI PRUŽAJU USLUGE NA TRŽIŠTU

Zakon o platama u državnim organima i javnim službama

član 1 tač. 3) i 4) i čl. 3 i 8

Sentenca:

Budući da Zakon o platama u državnim organima i javnim službama i Uredba o koeficijentima za obračun i isplatu plata zaposlenih u javnim službama, koja je doneta na osnovu ovog zakona, predviđaju da zaposleni u zdravstvenim ustanovama primaju za svoj rad plate, a ne zarade, to znači da se plate, kao naknade za rad zaposlenima u zdravstvenim ustanovama, ne mogu isplaćivati prema pravilniku koji donosi Upravni odbor zavoda, već isključivo na osnovu Zakona o platama u državnim organima i javnim službama i odgovarajuće uredbe. Stoga je Ustavni sud ocenio da je osporeni Pravilnik u celini nesaglasan sa zakonom, a time i sa ustavnim principom hijerarhije domaćih opštih pravnih akata iz člana 195. stav 1. Ustava.

Obrazloženje:

"Ustavnom sudu podneta je inicijativa za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti i nezakovitosti Pravilnika Zavoda za zdravstvenu zaštitu studenata Beograda o utvrđivanju elemenata za obračun i isplatu osnovne zarade i zarade po osnovu radnog učinka zaposlenih u stomatološkoj zdravstvenoj zaštiti koji pružaju usluge na tržištu, broj 2410/2 od 30. jula 2009. godine. U inicijativi se navodi da osporeni Pravilnik nije u saglasnosti sa odredbama člana 1. stav 2, člana 3. st. 1, 2. i 4. i čl. 240, 248. i 254. Zakona o radu ("Službeni glasnik RS", br. 24/05 i 61/05) iz razloga što donošenju Pravilnika nisu prethodili pregovori radi zaključivanja kolektivnog ugovora. Osim toga, odredbe čl. 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10. i 11. Pravilnika, po mišljenju podnosioca inicijative, nisu u saglasnosti sa odredbama člana 21. stav 1, člana 21. st. 1, 2. i 3, člana 60. stav 4, člana 84. i člana 97. tačka 8. Ustava Republike Srbije i odredbama člana 4. st. 2. i 3, člana 8. stav 1, čl. 16. i 17, čl. 18. do 21. i čl. 104, 106, 107, 111, 112. i 113. Zakona o radu. Takođe je predloženo da Ustavni sud obustavi od izvršenja pojedinačne akte ili radnje koje su preduzete na osnovu osporenog Pravilnika.

U sprovedenom postupku Ustavni sud je utvrdio da je osporeni Pravilnik o utvrđivanju elementa za obračun i isplatu osnovne zarade i zarade po osnovu radnog učinka zaposlenih u stomatološkoj zdravstvenoj zaštiti koji pružaju usluge na tržištu doneo Upravni odbor Zavoda za zdravstvenu zaštitu studenata Beograda, na sednici održanoj

30. jula 2009. godine, na osnovu člana 2. st. 2. i 4, člana 107. stav 3. i čl. 111. i 112. Zakona o radu ("Službeni glasnik RS", br. 24/05 i 61/05) i člana 28. Statuta Zavoda za zdravstvenu zaštitu studenata. Ovim pravilnikom bliže se utvrđuju elementi za obračun i isplatu osnovne zarade i zarade po osnovu radnog učinka zaposlenih u stomatološkoj zdravstvenoj zaštiti u Zavodu za zdravstvenu zaštitu studenata Beograda koji pružaju usluge na tržištu, a za čije zarade se ne obezbeđuju sredstva Republičkog zavoda za zdravstveno osiguranje, već sredstva obezbeđuje Zavod (sopstvena sredstva Zavoda) (član 1.). Osporenim Pravilnikom predviđeno je: da zaposleni u stomatološkoj zdravstvenoj zaštiti Zavoda ostvaruju zaradu na osnovu broja i vrste pruženih usluga koje se naplaćuju po važećem cenovniku stomatoloških usluga; da zaradu zaposlenog čini osnovna zarada, deo zarade za radni učinak i uvećane zarade; da se ukupan prihod koji se ostvari u Zavodu pružanjem usluga iz oblasti stomatološke zdravstvene zaštite naplatom usluga prema cenovniku obračunava jednom mesečno po timu najkasnije do 5. u mesecu za prethodni mesec; da se iz ukupnog prihoda koji ostvari tim obezbeđuju sredstva za troškove poslovanja zaposlenih u obavljanju posla, za ukupne troškove zarade specijaliste stomatologije, odnosno doktora stomatologije, kao i za ukupne troškove zarade stomatološke sestre; da se deo zarade za radni učinak zaposlenih obračunava tako što se od ukupnog prihoda koji ostvari tim za prethodni mesec odbiju troškovi poslovanja, kao i iznosi osnovne zarade, a preostali deo se isplaćuje zaposlenima po osnovu radnog učinka u odnosu 2,5:1 (doktor stomatologije - stomatološka sestra), odnosno preostali deo se isplaćuje samo stomatologu ukoliko radi bez sestre; da stomatološka sestra koja u određenom periodu meseca nema tim, odnosno doktora stomatologije sa kojim radi za taj period ostvaruje samo osnovnu zaradu, a u slučaju da tim, odnosno stomatolog bez sestre ne ostvaruje prihod koji je neophodan za isplatu minimalnih zarada, Zavod će ovim zaposlenima isplatiti minimalnu zaradu u skladu sa Pravilnikom (odredbe čl. 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10. i 11. Pravilnika).

Zakonom o radu ("Službeni glasnik RS", br. 24/05 i 61/05), na osnovu koga je donet osporeni Pravilnik, propisano je: da se prava, obaveze i odgovornosti iz radnog odnosa, odnosno po osnovu rada, uređuju ovim zakonom i posebnim zakonom, u skladu sa ratifikovanim međunarodnim konvencijama, kolektivnim ugovorom i ugovorom o radu, a pravilnikom o radu, odnosno ugovorom o radu - samo kada je to ovim zakonom određeno (član 1.); da se odredbe ovog zakona primenjuju i na zaposlene u državnim organima, organima teritorijalne autonomije i lokalne samouprave i javnim službama, ako zakonom nije drukčije određeno (član 2. stav 2.).

Zakonom o platama u državnim organima i javnim službama ("Službeni glasnik RS", br. 34/01 i 62/06) uređen je način utvrđivanja plata, dodataka, naknada i ostalih primanja, pored ostalih i za zaposlene u javnim službama koje se finansiraju iz budžeta Republike, autonomne pokrajine, jedinicama lokalne samouprave, kao i za zaposlene u javnim službama koje se finansiraju iz doprinosa za obavezno socijalno osiguranje (član 1. tač. 3) i 4)), te je propisano da se plate određuju množenjem osnovice sa koeficijentom, sa

mogućnošću dodatka na platu (član 2.). Prema članu 3. Zakona, osnovicu za obračun plata utvrđuje Vlada, a saglasno članu 4. Zakona, koeficijent izražava složenost poslova, odgovornost, uslove rada i stručnu spremu. Odredbom člana 8. stav 1. ovog zakona, Vlada je ovlašćena da svojim aktom utvrđuje koeficijente za obračun i isplatu plata, pa je u realizaciji ovog zakonskog ovlašćenja donela Uredbu o koeficijentima za obračun i isplatu plata zaposlenih u javnim službama ("Službeni glasnik RS", br. 44/01, 15/02, 30/02, 32/02, 69/02, 78/02, 61/03, 121/03, 130/03, 67/04, 120/04, 5/05, 26/05, 81/05, 105/05, 109/05, 27/06, 32/06, 58/06, 82/06, 106/06, 10/07, 40/07, 60/07, 91/07, 106/07, 7/08, 9/08, 24/08, 26/08, 31/08, 44/08, 54/08, 108/08, 113/08, 79/09, 25/10, 91/10, 20/11 i 65/11). U odredbi člana 2. tačka 13. Uredbe utvrđeni su koeficijenti za obračun i isplatu plata zaposlenih u zdravstvenim ustanovama.

Iz izloženih odredaba Zakona o platama u državnim organima i javnim službama i Uredbe o koeficijentima za obračun i isplatu plata zaposlenih u javnim službama proizlazi, po oceni Ustavnog suda, da Upravni odbor Zavoda za zdravstvenu zaštitu studenata Beograda nije imao ovlašćenje za donošenje osporenog Pravilnika, budući da Zakon o platama u državnim organima i navedena Uredba, koja je doneta na osnovu ovog zakona, predviđaju da zaposleni u zdravstvenim ustanovama primaju za svoj rad plate, a ne zarade, a što znači da se plate kao naknade za rad zaposlenima ne mogu isplaćivati prema pravilnicima, već isključivo na osnovu Zakona o platama u državnim organima i javnim službama i odgovarajućoj uredbi (identičan stav o spornim ustavnopravnim pitanjima Ustavni sud je šire obrazložio u svojoj Odluci broj IUo-62/2008 od 8. decembra 2011. godine).

Polazeći od navedenog, Ustavni sud je ocenio da je osporeni Pravilnik u celini nesaglasan sa zakonom, a time i sa ustavnim principom hijerarhije domaćih opštih pravnih akata iz člana 195. stav 1. Ustava Republike Srbije.

S obzirom na to da je u toku prethodnog postupka pravno stanje u predmetu potpuno utvrđeno i prikupljeni podaci pružaju pouzdan osnov za odlučivanje, kao i da se inicijativom osporava ustavnost i zakonitost odredaba Pravilnika kojima se regulišu pitanja o kojima Ustavni sud već ima zauzet stav, Ustavni sud je u ovoj pravnoj stvari odlučio bez donošenja rešenja o pokretanju postupka saglasno odredbi člana 53. stav 3. Zakona o Ustavnom sudu ("Službeni glasnik RS", br. 109/07 i 99/11).

Ustavni sud je, saglasno odredbi člana 56. stav 3. Zakona o Ustavnom sudu, odbacio zahtev za obustavu izvršenja pojedinačnih akata, odnosno radnji preduzetih na osnovu osporenog Pravilnika, jer je doneo konačnu odluku u ovoj pravnoj stvari.

Na osnovu izloženog i odredaba člana 45. tač. 1) i 4) i člana 46. tačka 3) Zakona o Ustavnom sudu i člana 84. Poslovnika o radu Ustavnog suda ("Službeni glasnik RS", br. 24/08, 27/08 i 76/11), Ustavni sud je doneo Odluku kao u izreci.

Na osnovu odredbe člana 168. stav 3. Ustava, Pravilnik naveden u izreci prestaje da važi danom objavljivanja Odluke Ustavnog suda u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Ustavni sud, na osnovu člana 167. stav 1. tač. 1. i 3. Ustava Republike Srbije, na sednici održanoj 25. januara 2012. godine, doneo je

ODLUKU

1. Utvrđuje se da Pravilnik Zavoda za zdravstvenu zaštitu studenata Beograda o utvrđivanju elemenata za obračun i isplatu osnovne zarade i zarade po osnovu radnog učinka zaposlenih u stomatološkoj zdravstvenoj zaštiti koji pružaju usluge na tržištu, broj 2410/2 od 30. jula 2009. godine, nije u saglasnosti sa Ustavom i zakonom.
2. Odbacuje se zahtev za obustavu izvršenja pojedinačnih akata i radnji preduzetih na osnovu Pravilnika iz tačke 1."

(Odluka Ustavnog suda, IUo broj 248/2009 od 25. januara 2012. godine, objavljena u "Sl. glasniku RS", br. 21/2012 od 21. marta 2012. godine)

